

У Х В А Л А
ПЕРШОЇ КОЛЕГІЇ СУДДІВ
ПЕРШОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Геруса Михайла Васильовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів статті 86 Закону України „Про прокуратуру“ від 14 жовтня 2014 року № 1697–VII

м. К и ї в
3 вересня 2019 року
№ 225-1(I)/2019

Справа № 3-213/2019(4798/19)

Перша колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України у складі:

Гультая Михайла Мирославовича – головуючого,
Головатого Сергія Петровича – доповідача,
Колісника Віктора Павловича,

розглянула на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Геруса Михайла Васильовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів статті 86 Закону України „Про прокуратуру“ від 14 жовтня 2014 року № 1697–VII (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 2–3, ст. 12) зі змінами.

Заслухавши суддю-доповідача Головатого С.П. та дослідивши матеріали справи, Перша колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України

у с т а н о в и л а :

1. Герус Михайло Васильович як суб'єкт права на конституційну скаргу (далі – Заявник) на підставі статті 151¹ Конституції України звернувся до

Конституційного Суду України з клопотанням (вх. № 18/4798 від 25 липня 2019 року) визнати приписи статті 86 Закону України „Про прокуратуру“ від 14 жовтня 2014 року № 1697–VII зі змінами (далі – Закон № 1697–VII) „в частині відсутності норм, передбачених ст. 50-1 Закону України „Про прокуратуру“ від 05.11.1991 № 1789–XII у редакції Закону від 12.07.2001 № 2663–III, щодо права прокурорів і слідчих зі стажем роботи не менше 20 років, у тому числі зі стажем роботи на посадах прокурорів і слідчих прокуратури не менше 10 років, на пенсійне забезпечення за вислугу років незалежно від віку в розмірі не менше 80 відсотків від суми їхньої місячної (чинної) заробітної плати, розмір якої обчислюється за вибором того, хто звернувся за пенсією за останні 24 календарні місяці роботи, або за будь-які 60 календарних місяців, без обмеження максимального розміру пенсії, з правом подальшого перерахунку пенсії“ такими, що не відповідають приписам статей 3, 8, 22, 46, 58, 64, частини першої, пункту 1 частини другої статті 129 Конституції України.

У приписах статті 86 Закону № 1697–VII передбачено таке:

„Стаття 86. Пенсійне забезпечення працівників прокуратури

1. Прокурори мають право на пенсійне забезпечення за вислугу років незалежно від віку за наявності на день звернення вислуги років не менше:

по 30 вересня 2011 року – 20 років, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів не менше 10 років;

з 1 жовтня 2011 року по 30 вересня 2012 року – 20 років 6 місяців, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів не менше 10 років 6 місяців;

з 1 жовтня 2012 року по 30 вересня 2013 року – 21 рік, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів не менше 11 років;

з 1 жовтня 2013 року по 30 вересня 2014 року – 21 рік 6 місяців, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів не менше 11 років 6 місяців;

з 1 жовтня 2014 року по 30 вересня 2015 року – 22 роки, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів не менше 12 років;

з 1 жовтня 2015 року по 30 вересня 2016 року – 22 роки 6 місяців, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів не менше 12 років 6 місяців;

з 1 жовтня 2016 року по 30 вересня 2017 року – 23 роки, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів не менше 13 років;

з 1 жовтня 2017 року по 30 вересня 2018 року – 23 роки 6 місяців, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів не менше 13 років 6 місяців;

з 1 жовтня 2018 року по 30 вересня 2019 року – 24 роки, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів не менше 14 років;

з 1 жовтня 2019 року по 30 вересня 2020 року – 24 роки 6 місяців, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів не менше 14 років 6 місяців;

з 1 жовтня 2020 року і пізніше – 25 років, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів не менше 15 років.

2. Пенсія призначається в розмірі 60 відсотків від суми їхньої місячної (чинної) заробітної плати, до якої включаються всі види оплати праці, з якої було сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, а до 1 січня 2011 року – страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, одержуваної перед місяцем звернення за призначенням пенсії.

3. Розмір виплат (крім посадових окладів, надбавок за вислугу років), що включаються в заробіток для обчислення пенсії, визначається за вибором того, хто звернувся за пенсією, за будь-які 60 календарних місяців такої роботи підряд перед зверненням за пенсією незалежно від наявності перерв протягом цього періоду на даній роботі.

4. Середньомісячна сума зазначених виплат за 60 календарних місяців визначається шляхом ділення загальної суми таких виплат на 60. Коригування зазначених виплат проводиться із застосуванням коефіцієнта загального підвищення розмірів посадового окладу та надбавок до нього. Посадовий оклад, надбавки за вислугу років під час призначення пенсії враховуються в розмірах за останньою займаною посадою прокурора, встановлених на момент виникнення права на перерахунок пенсії за вислугу років.

5. Працівникам, які не мають вислуги років, передбаченої частиною першою цієї статті, за наявності необхідного стажу роботи на посадах прокурорів, а також страхового стажу, необхідного для призначення пенсії за віком у мінімальному розмірі, передбаченого абзацом першим частини першої статті 28 Закону України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування“, після досягнення чоловіками 57 років, а жінками віку, що на п’ять років менше, ніж пенсійний вік, установлений статтею 26 Закону України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування“, пенсія призначається у розмірі, пропорційному кількості повних років роботи на прокурорських посадах, із розрахунку 60 відсотків місячної заробітної плати за відповідну вислугу років, передбачену частиною першою цієї статті. Передбачене цією частиною зниження віку для жінок застосовується також до завершення періоду підвищення віку виходу на пенсію до 1 січня 2022 року. До досягнення віку, встановленого цією частиною, право на пенсію за віком мають чоловіки 1960 року народження і старші після досягнення ними такого віку:

55 років – які народилися по 31 грудня 1957 року;

55 років 6 місяців – які народилися з 1 січня 1958 року по 31 грудня 1958 року;

56 років – які народилися з 1 січня 1959 року по 31 грудня 1959 року;

56 років 6 місяців – які народилися з 1 січня 1960 року по 31 грудня 1960 року.

6. До вислуги років, що дає право на пенсію згідно з цією статтею, зараховується час роботи на прокурорських посадах, зазначених у статті 15 цього Закону, стажистами, на посадах помічників і старших помічників прокурорів;

слідчими, суддями;

на посадах начальницького складу органів внутрішніх справ, податкової міліції, кримінально-виконавчої служби, офіцерського складу Збройних Сил України, Служби безпеки України, інших утворених відповідно до

законодавства України військових формувань, на посадах державних службовців, які обіймають особи з вищою юридичною освітою;

у науково-навчальних закладах Генеральної прокуратури України працівникам, яким до набрання чинності цим законом було присвоєно класні чини (працівникам військової прокуратури – відповідні військові звання), у тому числі час наукової та викладацької роботи в інших науково-навчальних закладах, якщо вони мали науковий ступінь чи вчене звання;

на адміністративних та викладацьких посадах, посадах наукових працівників у Національній академії прокуратури України;

на виборних посадах у державних органах, на посадах в інших організаціях, якщо працівники, яким до набрання чинності цим Законом було присвоєно класні чини (працівникам військової прокуратури – відповідні військові звання), були направлені туди, а потім повернулися в органи прокуратури;

військова служба, половина строку навчання у вищих юридичних навчальних закладах денної форми навчання або на юридичних факультетах вищих навчальних закладів денної форми навчання;

відпустка по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, якщо така відпустка надавалася.

7. До пенсії за вислугу років, призначеної згідно з цією статтею, встановлюються надбавки на утримання непрацездатних членів сім'ї та на догляд за самотнім пенсіонером у розмірах і за умов, передбачених чинним законодавством.

8. Право на пенсію за вислугу років мають особи, які безпосередньо перед зверненням за призначенням такої пенсії працюють в органах прокуратури чи в науково-навчальних закладах Генеральної прокуратури України, а також особи, звільнені з прокурорських посад органів прокуратури за станом здоров'я, у зв'язку з ліквідацією чи реорганізацією органу прокуратури, в якому особа обіймає посаду, або у зв'язку із скороченням кількості прокурорів, у зв'язку з обранням їх на виборні посади в органах державної влади чи органах місцевого

самоврядування. Ветеранам війни, які мають необхідний стаж роботи для призначення пенсії за вислугу років, така пенсія призначається незалежно від того, чи працювали вони в органах прокуратури перед зверненням за призначенням пенсії.

9. Прокурорам, визнаним особами з інвалідністю I або II групи, призначається пенсія по інвалідності в розмірах, передбачених частиною другою цієї статті, за наявності стажу роботи в органах прокуратури не менше 10 років.

10. У разі обрання прокурора, який має право на отримання пенсії за вислугу років або набуває таке право під час роботи на виборній посаді, народним депутатом України він має право на пенсію, що обчислюється із заробітку народного депутата України, або на пенсійне забезпечення за вислугу років на службі в органах прокуратури за його вибором.

11. Прокурорам, які мають одночасно право на різні державні пенсії, призначається одна пенсія за їхнім вибором.

12. Особи, звільнені з роботи в порядку дисциплінарного стягнення з позбавленням класного чину або позбавлені класного чину за вироком суду, втрачають право на пенсійне забезпечення за вислугою років. Права на одержання пенсії, передбаченої цією статтею, позбавляються також особи, звільнені з роботи у зв'язку з засудженням за умисне кримінальне правопорушення, вчинене з використанням свого посадового становища, або притягненням до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією. У таких випадках пенсія прокурорам і слідчим призначається на загальних підставах.

13. Пенсії за вислугу років відповідно до цієї статті призначаються, перераховуються і виплачуються уповноваженими на це державними органами.

14. За пенсіонерами і членами їхніх сімей зберігаються пільги і гарантії соціального захисту, передбачені цим Законом та іншими законодавчими актами. Пенсіонери і члени їхніх сімей, що проживають разом із ними, мають

також право на безкоштовне медичне обслуговування в тих медичних закладах, в яких вони перебували на обліку до виходу на пенсію працівника прокуратури.

15. Тимчасово, по 31 грудня 2017 року:

особам (крім осіб з інвалідністю I та II груп, осіб з інвалідністю внаслідок війни III групи та учасників бойових дій, осіб, на яких поширюється дія пункту 1 статті 10 Закону України „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту“), які працюють на посадах та на умовах, передбачених цим Законом, які займають посади державної служби, визначені Законом України від 10 грудня 2015 року № 889–VIII „Про державну службу“, а також працюють на посадах та на умовах, передбачених Законом України „Про судоустрій і статус суддів“, призначені пенсії/щомісячне довічне грошове утримання не виплачуються;

у період роботи на інших посадах/роботах пенсія, призначена особі відповідно до цієї статті (крім осіб з інвалідністю I та II груп, осіб з інвалідністю внаслідок війни III групи та учасників бойових дій, осіб, на яких поширюється дія пункту 1 статті 10 Закону України „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту“), розмір якої перевищує 150 відсотків прожиткового мінімуму, встановленого для осіб, які втратили працездатність, виплачується в розмірі 85 відсотків призначеного розміру, але не менше 150 відсотків прожиткового мінімуму, встановленого для осіб, які втратили працездатність.

З 1 січня 2018 року пенсія, призначена відповідно до цієї статті, у період роботи на посадах, які дають право на призначення пенсії/щомісячного довічного грошового утримання у порядку та на умовах, передбачених цим Законом, законами України „Про статус народного депутата України“, „Про державну службу“, „Про судоустрій і статус суддів“, виплачується в розмірі, обчисленому відповідно до Закону України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування“.

Після звільнення з роботи виплата пенсії відповідно до цього Закону поновлюється.

Максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації та інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, крім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною) не може перевищувати десяти прожиткових мінімумів, встановлених для осіб, які втратили працездатність. Тимчасово, по 31 грудня 2017 року, максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації та інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, крім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною) не може перевищувати 10740 гривень.

19. Пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається непрацездатним членам сім'ї прокурора або слідчого, які були на його утриманні на момент смерті (при цьому дітям пенсія призначається незалежно від того, чи були вони на утриманні годувальника), за наявності у померлого годувальника стажу роботи в органах прокуратури не менше 10 років, у розмірі 60 відсотків середньомісячного (чинного) заробітку на одного члена сім'ї, 70 відсотків – на двох і більше членів сім'ї. До непрацездатних членів сім'ї померлого прокурора або слідчого належать особи, зазначені у статті 36 Закону України „Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування“.

20. Умови та порядок перерахунку призначених пенсій працівникам прокуратури визначаються Кабінетом Міністрів України“.

2. Із долучених до конституційної скарги судових рішень убачається, що Заявник 8 грудня 2017 року звернувся до Слобожанського об'єднаного управління Пенсійного фонду України міста Харкова (далі – Управління) з заявою про призначення йому пенсії за вислугу років на підставі статті 50¹ Закону України „Про прокуратуру“ від 5 листопада 1991 року № 1789–ХІІ зі змінами (далі – Закон № 1789–ХІІ).

Управління рішеннями від 8 грудня 2017 року та від 18 грудня 2017 року відмовило Заявникові в задоволенні його заяви, мотивуючи це, зокрема, тим, що Закон № 1789–XII втратив чинність, а враховуючи вимоги статті 86 Закону № 1697–VII щодо стажу роботи, Заявник не набув права на призначення пенсії за вислугу років.

2.1. Заявник звернувся до Червонозаводського районного суду міста Харкова з адміністративним позовом до Управління, в якому просив визнати неправомірними дії Управління щодо відмови в призначенні йому пенсії за вислугу років відповідно до Закону № 1789–XII, скасувати відповідні рішення Управління та зобов'язати призначити пенсію за вислугу років згідно зі статтею 50¹ Закону № 1789–XII з розрахунку 90 відсотків від суми місячної (чинної) заробітної плати без обмеження її максимального розміру з 8 грудня 2017 року.

Червонозаводський районний суд міста Харкова 18 січня 2018 року задовольнив адміністративний позов Заявника в повному обсязі, дійшовши висновку, що „до спірних правовідносин підлягають застосуванню правила ст. 50-1 Закону України „Про прокуратуру“ від 05.11.1991 № 1789–XII у редакції Закону від 12.07.2001 № 2663–III, тобто до внесення змін Законом України „Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи“ від 08.07.2011, Законом України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення“ від 02.03.2015 та ст. 86 Закону України „Про прокуратуру“ № 1697–VII від 14.10.2014, оскільки внесеними вказаними Законами змінами, ... в порушення ст. 22 Конституції України було звужено зміст та обсяг соціальних гарантій працівників прокуратури, у тому числі позивача“.

2.2. Харківський апеляційний адміністративний суд постановою від 4 липня 2018 року задовольнив апеляційну скаргу Управління на рішення Червонозаводського районного суду міста Харкова від 18 січня 2018 року, у задоволенні адміністративного позову Заявника відмовив у повному обсязі.

2.3. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду 28 травня 2019 року касаційну скаргу Заявника залишив без задоволення, а постанову Харківського апеляційного адміністративного суду від 4 липня 2018 року – без змін. Суд зазначив, зокрема, таке:

„13. З 15 липня 2015 року стаття 50-1 Закону України „Про прокуратуру“ від 5 листопада 1991 року № 1789–XII щодо права на пенсійне забезпечення за вислугу років втратила чинність, у зв’язку із набранням чинності нового Закону України „Про прокуратуру“ від 14 жовтня 2014 року № 1697–VII. [...]

15. Згідно зі статтею 86 Закону України „Про прокуратуру“ від 14 жовтня 2014 року № 1697–VII прокурори мають право на пенсійне забезпечення за вислугу років незалежно від віку за наявності на день звернення вислуги років не менше, зокрема, з 1 жовтня 2017 року по 30 вересня 2018 року – 23 роки 6 місяців, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів не менше 13 років 6 місяців. [...]

18. Судами попередніх інстанцій встановлено, що вислуга років позивача станом на час звернення до відповідача із заявою про призначення пенсії складала 21 рік 10 місяців 9 днів, тобто вислуга років позивача є меншою від 23 років 6 місяців стажу, визначеного частиною 1 статті 86 Закону України „Про прокуратуру“ від 14 жовтня 2014 року № 1697–VII, що не надає право позивачу на призначення пенсії за вислугу років.

19. Оскільки у період дії статті 50-1 Закону України „Про прокуратуру“ від 5 листопада 1991 року № 1789–XII у редакції від 26 липня 2001 року, що діяла до 30 вересня 2011 року, пенсії призначалися прокурорам і слідчим зі стажем роботи не менше 20 років, у тому числі зі стажем роботи на посадах прокурорів і слідчих прокуратури не менше 10 років. Станом на 30 вересня 2011 року у позивача був відсутній стаж роботи 20 років, а тому, у період дії статті 50-1 Закону України „Про прокуратуру“ від 5 листопада 1991 року № 1789–XII у редакції від 26 липня 2001 року позивач не набув права на призначення пенсії за вислугу років, у зв’язку з чим при прийнятті Закону

України „Про прокуратуру“ від 14 жовтня 2014 року № 1697–VII не відбулося звуження змісту та обсягу існуючих прав позивача“.

3. Заявник стверджує, що порушено його конституційне право на отримання пенсії, гарантоване статтею 46 Конституції України, „внаслідок застосування Верховним Судом статті 86 Закону України „Про прокуратуру“ від 14 жовтня 2014 року № 1697–VII, у якій відсутні норми, передбачені ст. 50-1 Закону України „Про прокуратуру“ від 05.11.1991 року № 1789–XII у редакції Закону від 12.07.2001 № 2663–III, щодо права прокурорів і слідчих зі стажем роботи не менше 20 років, у тому числі зі стажем роботи на посадах прокурорів і слідчих прокуратури не менше 10 років, на пенсійне забезпечення за вислугу років незалежно від віку у розмірі не менше 80 відсотків від суми їхньої місячної (чинної) заробітної плати, розмір якої обчислюється за вибором того, хто звернувся за пенсією за останні 24 календарні місяці роботи, або за будь-які 60 календарних місяців, без обмеження максимального розміру пенсії, з правом її подальшого перерахунку“.

Обґрунтовуючи неконституційність приписів статті 86 Закону № 1697–VII, Заявник стверджує, що ними „збільшено стаж роботи“, що не дає йому права „на пенсію за вислугу років, у порівнянні зі статтею 50-1 Закону № 1789–XII (в редакції від 12.07.2001)“, та „зменшено розмір пенсії прокурорів з 90 до 60 відсотків від суми їхньої місячної заробітної плати“. На думку Заявника, це є звуженням його прав „у розумінні статті 22 Конституції України“.

Заявник, посилаючись на рішення Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008, зазначає, що „виходячи із висловленого у рішеннях Конституційного Суду України розуміння сутності соціальних гарантій працівників правоохоронних органів, зокрема працівників прокуратури, звуження змісту та обсягу права та соціальних гарантій шляхом прийняття нових законів або внесення змін до чинних, неприпустимо“.

Заявник стверджує, що „внесенням статтею 86 Закону України „Про прокуратуру“ № 1697–VII змін до порядку визначення розміру виплат ліквідовано право прокурорів на вибір періоду роботи, заробіток за який враховується для обчислення пенсії, тобто також звужено мої права в розумінні Конституції України“.

4. Вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, Перша колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України виходить із такого.

4.1 У конституційній скарзі Заявник порушив питання неконституційності приписів статті 86 Закону № 1697–VII, проте не вказав, які конкретно з-поміж них безпосередньо стосуються, як він вважає, порушеного його права на пенсійне забезпечення. Зважаючи на те, що стаття 86 Закону № 1697–VII містить двадцять частин, а отже, регулює доволі широке коло правовідносин, є підстави дійти висновку, що Заявник не дотримав вимог, викладених у пункті 5 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“, тобто не конкретизував, які саме приписи статті 86 Закону № 1697–VII треба перевірити на відповідність Конституції України.

4.2. Заявник, посилаючись на статті 22, 46 Конституції України, стверджує про порушення його права на пенсійне забезпечення та про звуження змісту та обсягу цього права внаслідок змін законодавчого регулювання питання щодо умов та порядку пенсійного забезпечення прокурорів. У зв'язку з цим Перша колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України зазначає, що відсутність у Заявника на момент звернення до територіального органу Пенсійного фонду України потрібного стажу роботи для призначення йому пенсії за вислугу років не призвела до порушення самої сутності гарантованого статтею 46 Конституції України права Заявника на соціальний захист та, відповідно, не мала наслідком звуження змісту та обсягу цього права.

4.3. Аналіз змісту конституційної скарги свідчить, що Заявник, стверджуючи про невідповідність приписів статті 86 Закону № 1697–VII Конституції України, фактично висловив незгоду з остаточним судовим рішенням в його справі, а це не може вважатися належним обґрунтуванням тверджень щодо їх неконституційності в розумінні вимог пункту 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 151¹, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 37, 55, 56, 58, 61, 62, 77, 83, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 45, § 56 Регламенту Конституційного Суду України Перша колегія суддів Першого сенату Конституційного Суду України

у х в а л и л а :

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Геруса Михайла Васильовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів статті 86 Закону України „Про прокуратуру“ від 14 жовтня 2014 року № 1697–VII зі змінами на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

2. Ухвала Першої колегії суддів Першого сенату Конституційного Суду України є остаточною.

**ПЕРША КОЛЕГІЯ СУДДІВ
ПЕРШОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**